

נגד המכריע, והו"ל למימר אין הלכה כמכריע. ונ"ל הטעם כך, דאם זכרו שני הצדדים אף דלא חלקו נ"ל הלכה כחד מהם בצד אחד שהמכריע מסייע לו, וכאידך בצד שני שג"כ המכריע מסייע לו, משא"כ כשלא זכרו צדדי החילוק א"א לומר כך דדלמא לאו בהאי גוונא [מייירי]. ע"ד משל, חבית תרומה שנטמאה א"א לומר הלכה כב"ש בשדה שר"י מודה לו, דמנין דב"ש מייירי גם בשדה, דלמא אע"ג דלא זכרו בין ובין מ"מ מייירי בבית ולא שתו לבם לשדה, ותדע דע"כ הוצרכו בקצת מקומות לומר בין ובין. ובזה מתורצת קושיא שכתבנו בגליון הכרעה שלישית, ודוק, כי לע"ד כפתור ופרח הוא. וצ"ע במשנה מס' תרומות פ"ח מ"ח אי מיקרי הכרעה שלישית, עע"ש פ"י מ"ג, ובב' אלו קיי"ל כמכריע, ומסתבר דחז"ל לא ר"ל דאין הלכה כהכרעה שלישית בהחלט. וי"ל שם בפ"י דהו"ל מחלוקת וסמך בתרי' סתם.

הלך. מאי הלך שהלך ברמאות — רפ"ג דקידושין [גח, ב]. ועיין כה"ג לשון עמד בערכו וערך צא. ובלשון המקרא מורגל, כמ"ש לכו ונמכרנו לישמעאלים [בראשית לז, כז], לכה נשקה את אבינו [בראשית יט, לב], לכה נא אנסכה בשמחה [קהלת ב, א].

הלכה. בג' מקומות הלכה עוקבת מקרא, סוטה דף טז. א.

הלכה. כללים נאמרים בפסקי הלכות. ביש"ש פ"ז דב"ק סי' כ"ג בכל מקום שפ"י רש"י במשנה בגמרא מוקי לה, ס"ל דהלכה כך. לפעמים קיי"ל כספרים חיצוניים ולא כש"ס. תוס' פסחים דף מ, ב [ד"ה אבל].

רב ור"י הלכה כר"י לבר מתלת. ביצה דף ד, עא"ב. אף שר"י כתב לרב לקדם רבינו שכבבל — חולין דף צה, ב, ורב תנא ופליג, משא"כ ר"י, עיין ערך תנא.

שמואל ור"י הלכה כר"י. שם [בביצה], ובחולין דף צה, ב ודף קלז, ב משמע דשניהם היו גדולים מר"י.

רב הונא ורב הלכה כרב. כס' הליכות עולם שער ב' פ"ב דף לה, א.

משא"כ היקש דר"א אליבא דר"א דלא נגע בגוף חיוב ופטור דפדיון רק בחיוב אחריות, נהי דס"ל לר"א דנכלל בכלל היקש, מ"מ רבנן לא ס"ל כך, כך נלפענ"ד פשוט. ודלא כתי"ט שם במשנה ו' במ"ש לאו היקשא דפדיה היא. ומ"מ השגתו על הרע"ב נכונה. עיין שו"ת חות יאיר סי' ר"ג.

הכי נמי מסתברא והוא נשאר. עיין ערך סברוה.

הכל לאתויי מאי. עיין סוגיא ריש ערכין, כתובות דף קי, ב, וב"מ דף פז, א ודף קג, ב, וב"ב דף ד, א, ועיין מס' פאה פ"ב מ"ג. משא"כ כל לא בא לאתויי, כ"כ בספר כריתות דף לג, א [בלשון למודים שער ב ס"ד]. ובב"ש ר"פ חלק כתב כן בשם גדול הדור והשיג עליו, וגם בשו"ת רמ"ע קכ"ב הביא כמה דוכתי דבא לרבות. ועיין ערך כל.

הכל מודים — מאן הכל מודים ר"י וכו'. יבמות דף מד, ב. ועיין ערך דברי הכל.

הכרעה שלישית. עיין תוס' שבת דף מ, א [ד"ה הלכה], פסחים דף

יג, א ודף כ, ב, כתובות דף ס, ב, נזיר דף נג, א, ב"ק דף קטז, א, חולין דף קלז, א. וצ"ע בגמ' ב"ב דף קז, א. וע"ע קידושין דף כד, ב, גיטין דף מב, ב, שביעית פ"ט מ"ה, ועיין קונטרסים. כרך ה' ד"ע ע"ב. ובחולין [שם] משמע דמאי דאין ההלכה כמכריע בהכרעה שלישית הטעם מפני ששנים פליגו עליה. וק"ל על מ"ש אין הכרעה שלישית מכרעת ומה איצטריך כלל לומר הלכתא כמכריע, דממילא קיי"ל כוותיה מצד דהם רבים, כגון הא דפסחים [כ, ב] נימא הלכה כב"ש בשדה שר"י מודה לו והלכה כב"ה בבית שר"י מודה לו, דוגמת גמ' דב"ק דף כד, א גבי תם ומועד יע"ש.

ומהא דקיי"ל אין הכרעה שלישית מכרעת — שאפילו בחד טעמא לא אמרינן לצרף מ"ד המכריע בצד אחד עם המ"ד, כ"ש בב' טעמים. וצ"ע אוקימתא דרב פפא חולין פ"ב דף לו, א.

והא דאין הכרעה שלישית מכרעת — פירשו התוס' במקום שלא זכרו בעלי המחלוקת שיש לחלק, עיין תוס' שבת ר"ד מ'. וק"ל שהסברא בהיפך, כי אם גילו שני המ"ד שיש סברא לחלק ומ"מ תרוייהו לא ס"ל לחלק, מעתה הו"ל רבים

שבת דף כב, א כל מילי דמר (עיין ערך מר) עביד כרב לבר מהני תלת דמפרש שם, ובדף מ, א, ופרק ערבי פסחים דף קא, א דווקא כחומרי דרב ולא כקולי, גם לא היכא דאיתותב, ובפ"ט דעירובין דף צג, ב. ומ"מ גבי עירובין ואבל קיי"ל לקולא נגד רב. בהג"מ דא"א זה אם נחלקו אליבא דתנאי, ועמ"ש לקמן. לולי דמסתפינא אמינא טעמא על הא שאמרו הלכה כרב באיסורי וכשמואל בדיני הלא דבר הוא וצריך טעם, (עיין מ"ש הרא"ש בזה פ"ד דב"ק [סימן ד]). ועלה על דעתי, כי היו דוגמת רבה ורב יוסף, אע"פ דשם פסקו כרבה לבר מתלת משום דידעו דג"כ היה בקי, ותדע דאל"כ הרי קיי"ל [הוריות יד, א] סיני עדיף, אלא ע"כ נאמר שהיה ג"כ בקי מאד רק לא כר"י, משא"כ שמואל לרוב חקירתו וידיעתו בשאר חכמות ברפואה ובאיצטגנינות לא היה בקי. ואע"פ שבירושלמי אמר שאמר שלא הסתכל באצטגנינות רק כשהיה הולך לצרכיו, מ"מ היה צריך לעיין בהם ולתת לבו להם. והיה רב מופלג בבקיאיות שבהם תלויים דיני איסור והיתר, שרובא דרובם שנויים במשנה וברייתא, ושמואל מופלג בחריפות ובעיון, שהוא המצייר והמדמה בכח השכלי הדברים ומפרידן ע"פ חילוק כל שהו שביניהם ותולדותיהם, והם דיני ממונות שאחד ממאה שנויים במשניות וברייתות, וצריכים ציור ודמיון בנדון ונדון לדמות דבר לדבר או לחלק ביניהם בדבר מועט, כי ישתנה הדין ע"פ שינוי הנדון כחוט השערה, וזה ברור. ונ"ל שע"כ קראו לו שקוד [כתובות מג, ב] מענין ציור, כי תרגום משוקדים מצירין, וכ"פ רש"י [שמות כה, לג]. ואפשר עוד לפרשו מענין מהירות כמו כי שוקד אני על וגו' [ירמיה א, יב], כי זה תולדות המופלג בכח הציור שממהר להשיב דברים העמוקים ומופלאים. ויפורש חריף לשון חרפא ואפלא [ר"ה טז, א ומו"ק ו, ב], וכמ"ש [הוריות יד, א] חריף ומקשה מתון ומסיק. וכח הציור הזה זכרו בספר מדות אהרן רפ"ב, גם בריש פתיחה דמורה נבוכים טוב שכלך ומהירות ציורך, ודוק. ומצאתי בספ"ו דגיטין [סז, א ד"ה חכם] דכתבו התוס' כה"ג על ר"י ור"מ מסברא. ועמ"ש ערך שקוד.

רב הונא ור' יוחנן. בהא דחגיגה דף ג, ב הלכה כר' יוחנן בכח כל שכן, נ"ל, מצאתי בתוס' ברכות דף לט, ב [ד"ה מברך].

ר' יוחנן וחזקיה הלכה כחזקיה. שהיה רבו, ולכן מקשה מיניה על רבו בקידושין דף נא, א, משא"כ בנזיר דף ג, ב משום דקים ר"י כרבנן, ועיין מיימוני פ"ז דנזירות [ה"ב].

ר' יוחנן ור' אלעזר הלכה כר"י. ה"ע שם [שער ה פ"ב]. בכריתות דף כז, א שהיה רבו, וב"ב דף קנד, ב, ותמורה דף כב, ב. ועמ"ש סוף ערך עיכוב. ולמ"ש מהרי"ק [שורש קסה ובדפוסנו קסג] שאין כללות אלו רק לדברים השייכים בזמן הזה אין הכרח למ"ש שם.

רב הונא ורב חסדא הלכה כרב הונא רבו. עיין תוס' ברכות דף כד, ב [ד"ה פסק]. ועיין ב"מ דף ז, ודף לג, א, וקידושין דף נ, א, ומנחות דף מב, א. וע"ע בס' ש"ך יו"ד כללים אחר סי' רמ"ב. ובעירובין דף סב, ב, דרב חסדא היה תלמיד חבר דרב הונא, ורב המנונא היה תלמיד חבר דרב חסדא, ורב הונא תלמיד דרב אסי, ברכות דף לד, א [תוס' ד"ה אמצעות בשם כה"ג].

רב אשי ורב כהנא הלכה כרב כהנא. הליכות עולם שם [שער ה פ"ב].

רב הונא ורב נחמן הלכה כרב הונא באיסורא וכר"נ בדינא. וצ"ע בכתובות ריש דף יג, ודף נא, א ודף סח, ב, דמאי מקשה, הא קיי"ל [עירובין כז, א כט, א וקדושין לד, א] אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהם חוץ. ע"ע בגיטין דף עד, ב.

רב אשי ורבינא הלכה כרב אשי. הליכות עולם שם. כי רבינא היה תלמיד חבר לרב אשי ושאל שאלות ממנו, עיין מגילה דף כו, ב וקרוב לספ"ק דמו"ק. וכ"פ ר"י. וברא"ש קידושין פ"ק דף פה, א דבה"ג וגם ר"י טוב עלם פסקו כרבינא. ועיין מנחות דף מב, א שרבינא היה מא"י.

הלכה כר"נ בדיני. ברא"ש פרק הזהב [סימן ז] דף קמב רע"ב [כתב] דווקא לגבי רב ששת. וש"ך ח"מ סי' ס"ו ס"ק קכ"ב השיג עליו. וכ"כ בשו"ת רמ"ע [סימן] קי"א.

הלכה כרב באיסורי. נדה דף כד, ב. לבר מאותו דין דבכורות דף מט, א, ואמר אביי במס'

רב ששת ורב חסדא הלכה כרב ששת. תוס' עירובין דף מ, א [ד"ה אדעתא] יע"ש, ובזבחים פ"א דף צו, ב. ומייתו ראייה מהא דקיי"ל [סוף הוריות] סיני עדיף מעוקר הרים. (אע"פ דגם רב ששת היה חריף גדול כבמנחות דף צה, ב, וכן בהא דקיי"ל רב יוסף סיני מצינו ביבמות דף קכב, א שהיה חריף מאד ע"ש). וקשה הא קיי"ל כרבה נגד רב יוסף, וכ"ש לבעל הליכות עולם דף לה, א [שער ה פ"ב] יע"ש. ועיין ביוחסין דף קיא, ב [אחרי אות ת] טעם דסיני עדיף.

ר' יוחנן ור' ינאי הלכה כר' ינאי, שהיה רבו דר"י. הליכות עולם דף לה, א [שער ה פ"ב], וכ"כ בכללי מהרי"ק.

ר"א ור' יוחנן הלכה כר"י. דרבו של ר"א היה, ג"כ שם. והקשה הרב בעל שער אפרים סוף תשובה ע"ח על הרא"ש קידושין פ"ק שכתב בענין אין ת"ח רשאי לעמוד וכו' — משום דס"ל דר"א חולק על ר' ינאי וקיי"ל כר"א, וכתב דלפי מ"ש הר"ן פ"ק דסוכה ל"ק, שכתב דהא דלא קיי"ל כתלמיד נגד רבו היינו כשנחלק עמו בחייו, יע"ש ובקונטרס אחרון דף קיג, ד. ולעד"נ שהסכימו לפסוק לא כתלמיד כשחולק עם רבו... שחולק אפילו בחייו כ"ש לאחר מותו כמ"ש הר"ן.

סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא קיי"ל כסתם מתניתין. והיינו בדלא נזכר בגמ' מידי. משא"כ כשאומר על סתם דמשנה ר' פלוני היא, דבברייתא לא קיי"ל כמתניתין רק כרבנן דפליגו בברייתא עליה, וכאילו אמר מתניתין יחידאה היא, כך נ"ל ליישב דעת הרמב"ם בפירושו פ"ק דתמורה מ"ד. מיהו בחיבורו חזר בו, כמ"ש שם התי"ט, וכ"פ שם התוס' [תמורה יב, ב ד"ה יוסף] בשם הראב"ד, ותימה על התי"ט למה ליה למימר דבמס' מקואות סתם כוותיה ולא סתמא דשם למסקנת הש"ס, ועדיף דתני ליה גבי הלכתא פסיקתא. ומזה מוכח ג"כ דהכי קיי"ל.

תנא דבי ר' ישמעאל. עיין של"ה [תושבע"פ] בשם הליכות עולם תנא דבי ר' ישמעאל הוא הלכה, ודבי ר' ישמעאל תנא אינה הלכה. ולעד"נ שענינו כמו ר' פלוני אומר דפליג על הרוב, וא"ר פלוני לא פליג.

הלכה כשמואל בדינא. דווקא לגבי רב, הרא"ש פ' הזהב שם [סימן ז]. ויש חולקין על כלל זה, עיין תוס' גיטין דף ס, ב [ד"ה והשתא], גם במגדל עוז ספ"ז דהלכות נדרים. משא"כ נגד ר' יוחנן קיי"ל כר"י, עירובין דף מז, ב, ועיין תוס' שבועות דף מ, ב [ד"ה וחדא]. (מצינו דשמואל גופיה אמר בההוא פלוגתא דפליג עם רב דהלכה כרב, עירובין דף צ, ב, ועיין בכורות דף מט, א).

היכא שהדבר נוגע לאיסורא ולממונא. עיין זבחים דף לח, ב, ופרק אלו טריפות דף נב, ב כי איתשיל וכו', וע"ע בנדה דף כד, ב, ובר"ן ריש נדרים גבי יד להקדש, ובפי"א [דנדרים] דף פח, ב, ובתוס' קידושין סוף דף כג [ד"ה ור"א], ותשובה אחרונה של מהר"י טראני, ותוס' שבועות דף מג, ב [סד"ה מתני'], ועיין תי"ט פ"ח מ"ד דברכות. מ"מ ודאי רב היה גדול משמואל, כבב"ק דף פ, ב ובחולין דף צה, ב (כאשר זכרנו לעיל). ע"ע ערך איתשל. עיין ב"י [חור"מ] ס"ז דדין שמיטה לגבי ממון מיקרי איסורא, וע"ש דר"ל להחמיר כרב ששת לגבי ר"נ.

רב ור"ל הלכה כרב. מגדל עוז פי"ז דשבת [הי"ב].

ר' יוחנן ור"ל הלכה כר"י בר מתלת. ריש פ' החולץ דף לו, א, ועיין תוס' חולין דף כט, ב [ד"ה אמר]. ועיין תוס' ע"ז דף ו, ב [ד"ה תניא]. כי היה רבו, כבמס' ב"מ בפ' הפועלים [פה, ב] וחולין דף קלט, א. (במ"מ רפ"כ דאיסורי ביאה [ה"ג] דהא דקיי"ל כר"י נגד ר"ל היינו בדפליגו אליבא דנפשיהו ולא בדנחלקו בהלכה בפלוגתא דאחרינא, וכ"כ תוס' פ' הזהב [מח, ב ד"ה אמר], זכרו בשל"ה [תושבע"פ דף יט טור ג]. ובספ"ק דמעילה קרי ר"י לר"ל ינוקא, אף כי אמרו בסנהדרין דף כד, א הוואה ר"ל בבית המדרש כאילו עוקר הרים ע"ש, והכי מבואר במס' ב"מ פד, א חריפותו, ש"מ דלא בחריפותא תליא מילתא. והכי מוכח מהא דקיי"ל רב ור' יוחנן הלכה כר"י, והרי רב כהנא תלמיד של רב היה מופלג בחריפות מר"י כבב"ק דף קיז. ועיין במגדל עוז הלכות שבת פי"ז מי"ג.

לימא תנן דלא כרבי. ב"ק דף נט, ב. וכתב הרא"ש [שם] דאין הכרח מזה לפסוק כרבי.

במקום שאמרו זו דברי ר' פלוני אין הלכה כן. רא"ש ספ"ג דכתובות.

מדמתרצי אמוראי למילתא דרב חסדא פסק ר' חננאל כוותיה. תוס' ברכות דף כ, ב [ד"ה ור"ח], ועיין פ"ד דב"ק ברא"ש [סימן ד]. וצ"ע בתוס' ב"מ דף קיג, א [ד"ה מחזיר]. ועוד קשה לי, דמי עדיף זה ממה דאיבעיא ליה בש"ס בכמה דוכתי, וע"כ הם אליבא דמ"ד דלא ס"ל כוותיה, ולכן לא זכר הרמב"ם אותן איבעיות, עיין בתיקויין. וי"ל דודאי אין ראייה מאיבעיות הש"ס, דכמה מהם אין נפקותא בהם כלל. ומ"מ היא גופיה צ"ע, שהרי בחגיגה דף ו, ב אמר הש"ס על אבעי לר"ח למאי נפקא מינה.

לאפוקי מר' פלוני. אין הכרח לומר שאין הלכה כוותיה, הגהות מרדכי סוף כתובות. ועיין תוס' ר"ה ריש דף ט' [ד"ה ולאפוקי], ופ"ק דע"ז דף ט, ב [ד"ה האין ודף נז, ב [ד"ה לאפוקי], ובהרא"ש שם דף עז, גם בשו"ת בנימין זאב נ"ד, ושו"ת רלב"ח קמ"ב דרנ"א ע"ב, והגהות מיימוני גירושין פ"ח.

אין לדקדק מדמשני הש"ס כך ולא כך דהלכה כדמשני, שבת דף ג, ב בתוס' [ד"ה ואב"א]. וע"ע גיטין דף מג, א, יומא דף ח, א. זאת אומרת. י"ל דלא ס"ל, תוס' יומא דף ו, ב [ד"ה אמר].

אין הכרח שכשאומר אמורא הניחא למ"ד וכו' אלא למ"ד וכו', דאותו מ"ד פליג לפי האמת רק דהכי ס"ד שם. עיין תוס' פרק השואל דף צה, א [ד"ה הניחא], וצ"ע.

כל מקום דאמר הש"ס דכולי עלמא לית להו וכו', והוי מצי למימר דכו"ע אית להו, ש"מ דלא ס"ל כן. שבעות פ"ו דף מג, ב בתוס' [ד"ה מתני'] ובכמה דוכתי. וע"ע תוס' מו"ק דף ג, א [ד"ה אין דנין]. שבת דף מג, ב [ד"ה דכו"ע], וברא"ש ברכות ריש דף עה דצ"ע, ועיין הג"מ הלכות מלוה פ"ג סי' ד'. וע"ע בקידושין דף מז, ב, ובב"ב דף עו, ב, ובב"מ דף פב, א, ובפרק הנחנקין [סנהדרין פה, ב] דכו"ע לא מקשינן הכאה לקללה ולא קאי במסקנא.

כללים בפסקי הלכות. עיין שו"ת חות יאיר סימן צד.

יחיד ורבים הלכה כרבים. ומ"מ הוצרכו לפעמים לפסוק כרבנן בדהוה אמינא דמסתבר טעמי' דיחיד. א"נ דלא נימא מאן רבנן ר' פלוני. עיין רשב"א [ח"א] מד, ותוס' שבת דף ס, ב [ד"ה השתא], ויומא דף לו, ב.

לפני אביי ורבא אין הלכה כתלמיד במקום הרב. (עיין ברא"ש ריש עירובין על היתה למעלה מכ' ובא למעטה). מ"מ כשנחלק עליו אחר מותו הלכה כתלמיד, שו"ת בנימין זאב סימן קנט, וכ"כ הר"ן ריש סוכה בשם הגאונים. ומשם ואילך הלכה כבתראי, תוס' קידושין דף מה, ב [ד"ה בפירוש]. ועיין בהקדמת ס' יוחסין דף ג, א. אפילו נגד רבו, כ"כ הר"ן בפ' תולין [בסופו ד"ה ולענין הלכה]. ובדפליגו אביי ורבא גופיהו עם רבה, נחלקו הפוסקים הלכה כמאן, כמ"ש הרי"ף פ"ב דב"ק [ח, ב]. ועיין של"ה קושיא עם מה שהקשה על הרא"ש דדבריו סתרי אהדדי בשני מקומות. ולולי מ"ש הר"ן אמינא, דלא אמרו הלכה כבתראי רק אם מצינו דהבתראי ס"ל נגד מי שקדמו, מפני דאמרינן דזה האחרון חקר היטב וידע כל הדעות שבאותו ענין והכריע. וכ"כ בש"י דף לז, [נתיב ההלכה] ע"ש סי' ר"ו. ומ"מ דוקא מאביי ורבא ואילך, משא"כ אם נחלק התלמיד עם רבו אין הלכה כתלמיד בשום דור, דאין נאמר שבדור אחד יהיה התלמיד יודע וחוקר טפי מרבו. ודברי ש"י שם סי' ד' דחילק בכה"ג ומשמע לפני אביי ורבא דבריו צ"ע וקשה להולמן. ועמ"ש לעיל על ר' יוחנן ור' ינאי. (והרא"ש ביבמות דף קלב, סע"ב פסק כאביי ורבא בגמ' דף לא, מיהו אין ראייה משם דבפי' דחו דברי רבה מפני קושיא יע"ש).

אין למדין הלכה מפי הגמרא. נדה דף ז, ב. וכן מפי המשנה. ור"ל אם הוא נגד כלל המסור, רשב"א [סימן של"ה], של"ה [תושבע"פ דף יט], ועמ"ש לקמן. תמהתי דלא היה הרשב"א צריך לאומרו, דמי אמרינן לא קיי"ל כהלכה שנזכרה במשנה, או כמ"ש הוא, דמי גרע הואיל שנפסק במשנה כך רק אין למדין, ונשאר כאילו אין הלכה פסוקה, עיין ש"י דף לח, א.

הלכה אני אומר. לא ר"ל הללמ"מ כמ"ש לעיל.

כל עדות שבמס' עדיות הלכה. י"א דדווקא שאחר מחלוקת, הליכות עולם דף לו, א [שער ה פ"ג]. וברש"י חולין דף יח, ב — כל עדות הלכתא היא, ומשמע אפילו שלא במס' עדיות ושלא במחלוקת.

כל מקום שבראש הפרק א"ר פלוני הלכה כוותיה, משא"כ ר' פלוני אומר. הליכות עולם שם. ולא הבנתי כלל זה, דלא מצינו בכל הש"ס התחלת פרק ר' פלוני אומר רק ריש פ"ט דשבת — ואין חולק עליו. גם באידך לא מצינו ר' פלוני אומר שאין אחריו חולקין חכמים או ב"ה על ב"ש, דפשיטא דאין הלכה כר' פלוני.

הלכה כדברי המיקל באבל. ואפילו נגד רבים, מו"ק דף כ, א. ולא בקריעה, רמב"ן בתורת האדם. ודווקא בתנאי, עיין תוס' כתובות דף ד, א [ד"ה אבל], וכ"פ הרי"ף פ"ק דקידושין, ובשור"ת [תורת אמת] ר"א ששון קס"ז. ומ"מ לפעמים פוסק הש"ס בהדיא כמי שמחמיר. ואין זה זה, דבכה"ג בכל פסקי הכללים, ואדרבה להכי איצטריך דאם פסק הש"ס כמ"ד דבלאו הכי ידעינן מן הכלל קשה למה לי פסק הלכה כמ"ש בעמוד ל' [ערך הלכה], ולכן לא ידעתי מה לו לרמב"ן ספק, תורת האדם דף ס [ריש ע"ב].

אין הלכה כשיטה. עיין ר"ן פ"ק דסוכה על סוכת דירת קבע בעינן, ורשב"א סי' תל"א ותרפ"ח. ועיין ערך דבר אחד וערך כולהו ס"ל.

אם תמצא לומר דבש"ס הלכה הוא לרמב"ם. וכ"כ במגדל עוז שקבלנו כך מבעלי תוס', הביאו ש"י דף לא, ב [נתיב ה' כלל ו]. ועיין תוס' פ"ד דגיטין דף מג, א [ד"ה את"ל] וב[גמרא] פ"ב דנזיר [יג, א יד, א], ושור"ת מהריב"ל ספר א' דף לט [תשובה סא], ושור"ת ראבי"ה ח"א סי' ס"ח, ומ"ש ערך את"ל, ותמצא כמעט כולם במיגויין שלי.

רב אחא ורבינא קיי"ל כמאן דמיקל. פסחים דף עד, ב, חולין דף צג, ב. וצ"ע בע"ז דף לג, ב ויבמות דף לט, ב. ועמ"ש לקמן [ערך רב אחא ורבינא בכה"ת לקולא].

רב יהודה ורבה הלכה כר"י. מבוא התלמוד לר"ש הנגיד.

נימא מסייע למ"ד פלוני ודחי ליה הש"ס — משמע דלא קיי"ל כוותיה. תוס' ב"מ ריש דף צט [ד"ה אמר]. וק"ל דבלאו הכי נמי קיי"ל כשמואל בדינא. ונראה דההיא בדפליג בהדיא ולא מתוך מה דאוקו למתניתין, ודוק. ע"ל דיש חולקים על כלל זה.

הלכה כדברי המכריע. אם אינה הכרעה שלישית. עיין בערכו. ולפעמים עדיף מסתם, ולפעמים סתם עדיף, עיין תוס' שבת דף לט, ב [ד"ה אמר]. וע"ע [שבת] דף מ, ב [תוד"ה הלכה]. תרי סתמי דסתרי אותו שנשנה במקומו עיקר. עיין תוס' קידושין דף סו, ב [ד"ה כל מקום].

מחלוקת ואח"כ סתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם. עיין פ"ה מעשר שני מ"י בתי"ט. וי"ל דלא מקרי סתם הואיל דלא נשנה בפירוש.

סתם במשנה ומחלוקת בברייתא קיי"ל כסתם. י"ל דדוקא כשהמחלוקת בין ב' מ"ד, משא"כ ביחיד נגד חכמים, די"ל דחזינן דמתניתין יחידא היא, דטפי נראה כן ממ"ש דסתם כיחיד נגד חכמים. ובתי"ט טהרות פ"ט מ"ט לא משמע כן.

סתם דברייתא ומחלוקת דבמשנה. מצאתי בזבחים ריש דף קב ולא קיי"ל כסתם דהוי כר"מ רק כחכמים דפליגו על ר"מ. מיהו י"ל משום דסתם מתניתין דסנהדרין ר"פ אחד דיני ממונות [לב, א] כחכמים, יע"ש.

הלכה כסתם משנה. כך אמר ר' יוחנן ב"ק דף כט, ב ודף לב, ודף סט, א, ושבת דף מו, א ודף פא וקנו, וקמח, ב, ובשאר מסכתות הרבה מאד. ומ"מ לפעמים לא קיי"ל הכי, עיין תוס' שבת דף סד, ב [ד"ה רבי ענני], וספ"ק דיבמות [ד"ה אמוראין] ודף מב, ב [ד"ה סתם]. ג"ל דבכל מקום שאמר במשנה דברי ר' פלוני ואין כאן חולק, מכלל דר"ל דרבנן פליגו עליה ואין לו חבר, ולכך אפילו מצינו אח"כ סתם כוותיה לא קיי"ל הכי, דגרע מה שנזכר לכדו ממחלוקת. ועיין תי"ט הוריות ספ"ב, ועירובין פ"ח מ"ד, ומנחות פ"ב מ"ד.

כל באמת [אמרו] הלכה היא. ב"מ דף ס, א. הלכה כך משום דתני ליה גבי הלכתא פסיקתא. ב"ק דף קב, א, וע"ז דף ז, א — וע"ש בתוס' [ד"ה משום], ובסנהדרין לד, ב.

כ"כ התוס' ע"ז דף ז, א [ד"ה בשל] ושבת דף מב, ב [ד"ה והיינו]. וע"ע בבאר שבע הוריות דף ג, א וב, ושול"ת רמ"ע צז, וה"ע דף לז, א [שער חמישי פ"ג]. וע"ע בתוס' פ' כירה דף מב, ב [ד"ה והיינו]. ועיין ברא"ש פ"ק דב"ק — זכרו בשל"ה דשל"ה סע"ב [תושבע"פ ד"ה בשרב אשי]. ובפ"ח דברכות כתב ר' יונה [בסוף הפרק ד"ה ולענין פסקא] דאם לשון ראשון בש"ס סתמא ובתריה א"ד קיי"ל כקמייתא. לכן נכונים דברי רמ"ע שכתב דבכה"ג יש לפסוק גם בדברי הש"ע במקום שכתב אחר הדין וי"א. ומ"מ מתוס' שבת דף מב, ב [ד"ה והיינו] מוכח דלא ס"ל הכי. ועיין קונטרסים כרך ו' דף כב, ב. ובדברי לישינא בלשון א"ד צ"ע ברמב"ם פ"ח [מהל' ק"פ ה"ד] — ע"ש בכ"מ, ובתשובה ח' משער אפרים.

לשון איבעית אימא ואיכא דאמרי שוין. ש"י דף לט [נתיב ח כלל ד] בשם מגדל עוז [ה' חובל ומזיק].

איכא דמתני ואיכא דמתני לא דמי לתרי לישני דעלמא. רא"ש פ"ג דר"ה דף לט, ע"ג [סימן ה]. וע"ע ערך ספק, גם בש"י דף לז, ב חלוקה ה' [ריש נתיב ההלכה]. אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא. פסחים דף קח, א.

אפילו במידי דרבנן לא אמרינן להקל בשני דעות בדכל אחד מתמיר ומיקל. עיין מג"א סי' תקל"ח ס"ק א'.

הלכה כדברי המכריע. י"א דווקא במשנה, עיין רי"ף פ"ק דקידושין [לגמ' כד, ב]. ואין הכרעה שלישית הכרעה, עיין שבת דף לט, ב ודף כט, ודף טו, וברכות דף מג, ב, וריש נדה, ונזיר דף נג, א. וק"ל מעד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע דבת"כ [ריש ויקרא], ודוק. וע"ע שול"ת רמ"ע סי' ה', ובערוך ערך כרע, ולעיל ערך הכרעה שלישית. תיקו. ס"ל להרי"ף בדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא, פ' במה אשה גבי פורפת. וה"ה כל מקום שנסתפק בהלכה, כמ"ש בדיני לתיתה בפ' כל שעה. וצ"ע דבר"פ מפנין מוכח דס"ל באבעיא דלא איפשיטא לחומרא אפילו בדרבנן. וכ"כ הרא"ם בספר יראים מצוה רי"ז דף צט, א שכל תיקו אף בדרבנן לחומרא, ושכ"פ רבינו

מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם, משא"כ בהיפך. פ"י לפעמים קיי"ל כסתם הקודם ולפעמים לא, כ"כ הנמוקי יוסף פ' החולץ — זכרו ש"י דף לח, ב [נתיב ח כלל ה]. ועיין תי"ט נזיר פ"ו מ"ט, ויבמות דף מב, ב — ועיין בתוס' שם [ד"ה סתם], ודף מד, א [ד"ה ודלמא], וריש שבועות [ב, ב ד"ה מכדי], גם בב"ק דף קב, א [ד"ה אין סדר]. וע"ע רש"י חולין דף לב, ב, ובתי"ט פ"ק דע"ז מ"ט, ושול"ת בנימין זאב ס"ד, גם ברי"ף ר"פ כל הבשר. ועיין ה"ע דף לה [שער ה ריש פ"ג], וש"י דף לח, ב [נתיב ח כלל ה-ח]. וע"ע ב"ב דף קכב, ב. ועיין ערך סדר.

וצל"ע חולין דף קד, ב במ"ש התוס' [ד"ה ר"י] ואין זו סתם ואח"כ מחלוקת וכו', דמה קשה להו, ואם ר"ל דא"כ אין הלכה ויהיה מותר להעלות עוף וגבינה, הא ליתא, כמ"ש רשב"א קי"ד [שאלה תרפ"ח] זכרו שארית יוסף [נתיב ח כלל ח] דלא אמרו אין הלכה בהחלט. ועיין תי"ט שם במשנה רפ"ח דחולין. ולא הבנתי מסקנתו, ומנא ליה סברא דאינו עולה שהיא דעת ב"ש לפי האמת. ויותר נ"ל דטול סתם מכאן, מ"מ ממ"ש אח"כ באיזה שולחן מכלל דעליו קאי ואסור. ועוד קשה לי כה"ג על התוס' ריש ביצה דף ב, ב [ד"ה גבי] יע"ש.

סתם מתניתין ומחלוקת דברייטא קיי"ל כסתם מתניתין, אבל לא בהיפך. עיין ה"ע דף לה, ב [שער חמישי ריש פ"ג]. אם לא דאמר בש"ס מתניתין יחידאה היא, עיין פ"י רש"י נדה דף ל, ב. ובמו"ק דף יט, א נפסק [הלכה] כחכמים כברייטא נגד סתם משנה.

מצינו מחלוקת ואח"כ סתם ר"ל בלשון חכמים במשנה אחת. עיין תי"ט רפ"ב דנגעים. בלשון איכא דאמרי דש"ס. רש"י פוסק בשל תורה להחמיר ובדרבנן כלישנא בתרא. וריב"א פסק בכל דוכתי כלשון ראשון. ורמב"ם פסק בכל מקום כלישנא בתרא. ור"ת פסק בדאורייתא להחמיר ובדרבנן להקל, וכ"פ סמ"ג ע"ה. וברא"ש ר"פ במה טומנין דבשבת קיי"ל לחומרא אפילו בדרבנן, וראה מתיקו ר"פ מפנין. ועיין ערך תיקו בסמוך. ורבינו שמשון [פסק] דאם אפשר להתברר מתוך סוגית הש"ס כוונתה קיי"ל,

הלכה. בד' גווני הראה לנו רבי במשנה דעתו בפסק הלכה:

א. דמסתם סתם לה לגמרי.
ב. דכתב דעת מי דס"ל כוותיה בלשון סתם עם בר פלוגתיה בצדו.

ג. דכתבו בלשון חכמים.

ד. יש שכתב בפירוש במשנה הלכה כדבריו.
כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. כתבו התוס' שבת ריש דף קלט [ד"ה ולישלח] דדווקא לענין דין מין אוכל דפליגו אי הוי איסור או לא יע"ש. וא"כ צ"ע על כל הפוסקים הרוצים להביא ראיה מזה על שמקילין בחדש בחו"ל. ומיהו י"ל דהתוס' לאו דווקא נקטו במין [של איסור], רק לאפוקי מחלוקת דתלוי בזריעה, אבל הסוגיא בגמ' שם ובברכות [לו, א] מיירי במינים [של איסור], וצ"ע.

מסקנת הש"ס דכו"ע ס"ל וכו', והוי מצי למימר בהיפך ולא אמר, ש"מ דכך הלכה כדאמר. ועמ"ש ערך את"ל דהרמב"ם פסק בכל דוכתי הכי, ושיש לחלק.

נהוג עלמא כהני תלת סבי. ברכות דף כב, א.
הלכה כר"י משום דתני בבחירתא כוותיה.
קידושין דף נד סוף ע"ב, ברכות דף כז, א.
כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. ברכות דף לו, א.

רבי עקיבא במקום ר"א עבדינן כוותיה, וב"ש במקום ב"ה אינה משנה. ברכות דף לו, ב, ועיין ערך ב"ש.

רבן גמליאל ור"א הלכה כר"ג. מבוא התלמוד לר"ש הנגיד.

הלכה כר"מ בגזירותיו. כתובות דף נז, א ודף ס, ב. וביבמות דף לז, א דלא בקנסותיו [תוד"ה וחכמים], ובב"ק דף ל, ב. וע"ע ב"ב דף צד, ב, ביצה דף כז, א, בכורות דף כח, א. ובעירובין דף מז, א לאפוקי ממ"ד הלכה כר"מ בגזירותיו, ומשמע דמ"ש הלכה כר"מ בגזירותיו אפילו נגד ר' יוסי. גם ספ"ב דנדרים [יט, א] ר"ש נגד ר"מ. ועיין תי"ט מס' ע"ז פ"ק מ"ה. ומ"ש שם לא נהירא, כי שם לכו"ע גזרינן בדבר דשייך למגזר, ודוק. ולעד"נ דמוכח בש"ס דקיי"ל כר"מ, מדהקשה ר"ח דקל טב הוא דלא וכו' [ע"ז יד, ב].

חננאל, והכי משמע ספ"ז דברכות. ועמ"ש להקשות מזה בערך תיובתא. ולענין ממונא קיי"ל קולא לנתבע, רק בדתפס התובע ס"ל לרמב"ם דמהני, ונחלקו עליו — כבהגהות רמ"א בח"מ כמה פעמים, ועיין במ"מ בפ"ה מהלכות גניבה [ה"ט]. וצ"ע דלא זכר הרמב"ם בפ"ה ממכירה אי תפס באיזה דינים שנשאר בתיקו בגמ' ... ורב האי ס"ל יחלוקו, תוס' גיטין דף יד, ב [ד"ה וחכ"א], וכ"כ הג"א פ"ב דב"מ בשם ר"ח. ומה שנשאר בקושיא עיין ערך קושיא.

איבעיא דלא איפשטא. עיין ערך תיקו.

תיובתא. בכל מקום נדחה הדבר מהלכה משא"כ קושיא, תוס' פ' תפלת השחר [כו, ב ד"ה קשיא] גבי לא התפלל מנחה, ופ' חזקת הבתים דף נב, ב, ע"ש רשב"ם. וע"ש שכתבו התוס' תירוץ על מה שנשאר הש"ס בקושיא, וכוותיהו קיי"ל, ע"ש בהרא"ש. וע"ע ב"מ דף כב, ב, וספ"ג דכתובות, ופסחים דף ל, ב. וכ"כ בערוך. ונ"ל ראיה מש"ס שבת דף מ, א — פשיטא דלא עביד דהא איתותב. ובעירובין דף י, א ודף טז, ב וכתובות דף מא, ב וב"ק דף טו, ב מקשה הש"ס תיובתא והלכתא. והכי מוכח בתוס' פ"ק דב"ב דף ד, א [ד"ה והא]. ובתמורה דף לב, א דמסיק רב הונא בתיובתא מקשה והא קרא קאמר. וע"ע רש"י סנהדרין דף עא, א. ומ"מ מצאתי בש"ס תיובתא ואב"א וכו', שבת דף כ, ב, גיטין דף כח, א, זבחים דף פה, א. ובברכות דף כג, ב אע"פ דתניא תיובתא דשמואל הלכתא כוותיה. וע"ע סנהדרין דף כז, א, וב"ק דף טו, ב, ורי"ף פ' מי שאחזו, ובב"ק דף מז, א, דדרך לומר תיובתא אף דאיכא תנאי דפליגו ... ומאד שגה הרב הגדול המוסקטי שכתב בפירושו על הכוזרי דתיובתא קיל מקושיא. וע"ע ספר פלפולא תריפתא של בעל תי"ט על הרא"ש פ' יש נוחלין דף מב, א בדפי הספר.

[קושיא מהלכה ששנויה במחלוקת]. [כמו] והרי לכו רואה את הערוה, ש"מ דקיי"ל הכי אף דאותו מ"ד לא ס"ל כך, תוס' ברכות דף כה, ב [ד"ה והרי].

שמע מינה דבגמ' בלשון קושיא נדחה מהלכה. משמעות תוס' מס' ע"ז דף נו, ב [ד"ה ש"מ], עיין ה"ע דף טז, א [שער שני סוף פ"ב].

קידושין דף כג, א [ד"ה ואיכא], ב"ב דף צו, א, מגילה ריש דף כז, שו"ת רשב"א סימן תס"ד.
אר"י אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר
בארבע. נדה דף ז, ב.

משנת ראב"י קב ונקי. עירובין דף סב, ב, יבמות ספ"ד [מט, ב] ודף ס, א, גם דף לז וע"ב ע"ש פי' רש"י, (ומשם תימה על פי' ר"ח דפי' בק"ב מקומות הלכה כמותו, כ"כ בש"י בשם הרא"ש בדף ל"ט א [נתיב ח כלל יא], גם בהגהת ספר כריתות). וע"ע עירובין דף לז, ודף סב, ב, ובכורות דף כג, ב. ובר"ן פ"ק דשבועות — דאין זה רק כשחולק עם יחיד, הביאו בס' כנסת הגדולה [או"ח] סי' תקל"ז (ואפשר דגם הרמב"ם ס"ל כן, ואזלא תמיהת תי"ט כלאים פ"ב מ"ט ופ"ד מ"ח). ובהרא"ש פ"ג דנדרים לא משמע כן, וכן ברא"ש בהלכות קטנות הלכות טומאה לא ס"ל כן, יע"ש דרב לא ס"ל כלל זה. ועיין תי"ט עירובין פ"ח מ"י. וברשב"ם ב"ב דף קלח, א דאפילו בברייתא, והכי מוכח בתוס' קידושין בדף סב, [ב ד"ה אמר]. ונ"ל דע"כ גם לפי' ר"ח הנזכר צ"ל כן. מיהו י"ל דהמשניות גדולות ומרובות היו ונתמעטו, עיין ערך שי"ן מ"ש בשם השל"ה. וצ"ע דבכתובות דף קט, א מוכח דאין ברייתא בכלל משנתינו. ויש לחלק, עיין תוס' מנחות דף לא, ב [ד"ה מי].

שמואל ורב חסדא הלכה כשמואל. ר"ן ר"פ מפנין. וכן נגד רב אדא בר אבהו, הליכות עולם דף לה, א [שער חמישי פ"ב].

רב אסי תלמיד חבר דרב היה ולכך הלכה כרב לגביה. עיין תי"ט כתובות פ"ד מ"ה.

הלכה כר"א בגיטין. גיטין דף ד, א, פי' רש"י בהא מילתא. וע"ש דף פו, ב.

כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וכו'. גיטין דף עה, א, ספ"ז דכתובות [עז, א], כ"ק דף סט, א, ב"מ דף לח, ב, ב"ב דף קעד, א — ע"ש ברי"ף. (וכ"פ ר"ח בפשיטות כמ"ש התוס' ברכות ספ"ב [ד"ה רב שישא]), ובדף קלח, א שם [בב"ב] פי' הרשב"ם דר"ל דווקא במשנה. ונ"ל ראיה מגמ' כתובות דף קט, א, ומנחות דף לא, ב. ועיין סמ"ע [חו"מ] סי' רמ"ה ס"ק כ'. (וצ"ע בש"ך ח"מ סי' קע"א ס"ק

ולמה ליה להקשות לר"מ ומדיוקא, לקשי מת"ק ור"י דס"ל דאפילו דקל טב שרי, אלא ע"כ מדהקשה מר"מ ש"מ דכוותיה קיי"ל. וארז"ל פ"ק דעירובין [יג, ב] דע"כ לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא עמדו על סוף דעתו, משא"כ בגזירותיו שהיה מחמיר מפני גזירה מודה הוא דמותו מן הדין.

תהי בה ר' יוחנן וירא לחלוק ולכן קיי"ל הכי. ב"ב דף לט, ב.

הלכה כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא וי"ג וחיוורא. ויש גורסין לית הלכתא כמר בר רב אשי אלא וכו'. עיין יומא דף פג, א, כתובות דף צו, א, סנהדרין דף כט, ב, חולין דף עו, ב, שבועות דף מא, א.

כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו. ס"פ חלון [עירובין פא, ב], וע"ע דף צה, א. ומ"מ הלכה כדברי המיקל בעירובין, שם דף מו, א. ועיין ספר כנסת הגדולה באו"ח סי' שנ"ח, והג"מ פט"ז דהלכות שבת.

כל מקום שאמר ר"י אימתי וכו'. ס"פ חלון [עירובין פא, ב]. וע"ע סנהדרין דף כה, א, ותוס' גיטין דף ז, א [ד"ה אמר] דדווקא במשנה, גם רמי בר חמא ושמואל בס"פ חלון לא ס"ל כן, וחולין דף פה, א.

הלכה כר"ל בהני תלת. יבמות דף לו, א וב"ב דף קכט, ב. ובתוס' חולין דף כט, ב [ד"ה אמר] דלא נכלל בזה מ"ש בשם אחר. ובתוס' שבת דף ע, ב [ד"ה נודע] דר"ל בדברים הנוהגים בזמן הזה. ומזה ראיה למ"ש בשו"ת מהרי"ק סוף שורש קס"ה [בדפוס שלנו הוא קסג(ד)] דבכה"ג כל כללי פסקי הלכות פלוני ופלוני הלכה כפלוני היינו בדברים הנוהגים בזמן הזה. וע"פ הנחה זו נתיישבו כמה תמיהות וקושיות שהעיר הרב בעל תי"ט בסדרי קדשים וטהרות. ומצאתי שהתי"ט מייתי ליה בפ"ג דכלים מ"ב ופ"ח מ"י. ומ"מ בכמה דוכתי מייתי הנהו כללות בהלכתא למשיחא, כהא דתמורה ספ"ג, ונגעים פ"י מ"ד ופי"א מ"ג, וערכין פ"ח מ"ה.

ר' יוחנן וריב"ל קיי"ל כריב"ל. תוס' עירובין דף סב, ב [ד"ה ורבי יוחנן], גיטין דף לט, א [תוד"ה הלכה], ע"ז דף לה, א ע"ש [תוד"ה חדא],

ב"מ דף לו, ב דפליגו אביי ורבא א"א לומר כך. לכן צ"ע איך נפל המחלוקת ביניהם. ואיך שיהיה קשה על הרי"ף איך שייך לפסוק בכה"ג כרבא נגד אביי, ודוק היטב, ועיין תוס' קידושין דף נב, א [ד"ה ביע"ל]. ועיין מהרי"ק שורש קל"ז ענף ב'. מילתא דפשיטא לאביי ואבעיא לרבא קיי"ל כפשיטותיה דאביי, במ"י ב"ק דף י, א [מלחמת ה' ס"פ כיצד הרגל ד"ה ועוד].

הלכה כרבה נגד רב יוסף לבד משדה קנין ומחצה. (בה"ע דף לה, א [שער חמישי פ"ב] גרס סדום קנין ומחצה, וי"ג ענין, וגר' הנכונה לע"ד סדום ענין ומחצה, ודוק). ב"ב פ"ח דף קיד, ב, ע"ש תוס' [ד"ה והלכתא] ובחידושי הרשב"א, ודף קמג, ב. ובתוס' קידושין דף ט, א [ד"ה והלכתא] די"א דהיינו דווקא במס' ב"ב, וע"ע תוס' ב"ק דף נו, ב [ד"ה בההיא]. אכן בתוס' גיטין דף עד, ב [ד"ה הא] משמע דבכל מקום. וברא"ש ס"פ במה מדליקין בשם ר"י דדווקא בדפליגו אליבא דנפשיהו. ולכך איצטריך הש"ס לפסוק כרבה בספ"ק דברכות [יב, ב] גבי המלך הקדוש, מפני דכבר פליגו שם רב ור"א, ע"ש בהרא"ש, נ"ל. ועיין ש"י דף לח, ב [נתיב ח כלל ו] שכתב כך בשם רבינו יונה, ואפשר שהיינו ר"י. כל מקום ששנה ר"ש שזורי במשנתנו וכו'. מנחות פ"ג דף לא, א ע"ש בתוס' [בע"ב ד"ה מין], גם בחולין דף עה, ב, ובס' ש"ך ביו"ד סי' רע"ו ס"ק ז', ובשו"ת של הרב בב"ח תשובה, ומ"ש אני שם בג"ה.

מהדרינן אדר"מ דסתם מתניתין ר"מ, מהדרינן אדר' אלעזר דקיי"ל הלכתא כוותיה בגיטין. גיטין דף ד, א. [מקומות דקיי"ל כב"ש]. בסדר רב עמרם פסק בששה מקומות כב"ש וכו', (הובא בה"ע [שער חמישי פ"א] דף לד, א). ובתוס' סוכה דף ג, א [ד"ה דאמר], ובמבוא הגמ' [לר"ש הנגיד] דבג' דברים קיי"ל כב"ש.

רבה ואביי תלמידו. עיין רי"ף פ' כלל גדול, ופ' עושין פסין, ופ' האיש מקדש, ופ' כיצד הרגל. רבי עקיבא ור' ישמעאל הלכה כר"ע. אף אם היה חבירו של ר"י כ"ש שהיה רבו, עיין תי"ט עדיות פ"ב מ"ו.

ט' דמשמע דס"ל להרי"ף האי כללא נגד מ"ש הרא"ש בב"ק ריש דף קלג [פ"ה ס"ה], ע"ש [דל"ק]. וכן צ"ע על התוס' דב"מ ריש דף סט [ד"ה אלף] שממנו נעזר הש"ך בח"מ סימן קעא ס"ק ט. וע"ע בתי"ט פ"ח דעירובין מ"ז, ובר"ן פ' מי שאחזו, ובתי"ט פ"ו מ"א [בערכין].

פ"י הרשב"ם בב"ב דף קלג, ב דשמואל לית ל"י האי כללא וכן רבא. וע"ע מס' ע"ז דף לב, ב. וכ"פ הרי"ף בב"ב פ"ד מ"ז דלא קיי"ל הכי. ועיין רא"ש ב"ק ריש דף קלג [פ"ה סימן ה על המשנה], גם בשו"ת הרשב"א מ', ובס' עץ החיים כתובות פ"ה מ"ה ופ"ו מ"ד, וע"ע בהרא"ש כפ' השולח גט.

ואיכא למ"ד בסנהדרין דף לא, א דגם בערב וצידן הלכה כמותו. וצל"ע דבבכורות דף כד, א משמע דכו"ע מודים לכלל הנ"ל, ובכתובות דף עז, א גם בב"מ דף לח, ב, דאמוראי נינהו אליבא דר"י אי ס"ל כלל הנ"ל. ומשם ראייה דלא קיי"ל ככלל הזה, שהרי שם קיי"ל כר"ג — דגם שם פסק כחכמים נגד רשב"ג, וש"מ דלא ס"ל הך כללא. וא"ת א"כ מה איצטריך לפסוק כחכמים. י"ל משום דמסתבר טעמיה דרשב"ג (עיין תי"ט פ"ד פסחים מ"ה), וע"כ פסק רבי אבא אליבא דר' יוחנן כוותיה. וכ"כ הרי"ף [בסוף] פרק גט פשוט דהיכא דמסתבר טעמיה קיי"ל כרשב"ג.

אין הלכה כרשב"ג בטריפות. כ"כ ה"ע דף לד, ב [שער חמישי פ"א].

הלכה כאביי ביע"ל קג"ם. ב"מ דף כב, א, וסנהדרין דף כז, א. והלמ"ד לרש"י לחי העומד מאליו. ובס' יש"ש ב"ק פ"ז סי' כ"ג דבכלל עד זומם עדים שהוכחו ולבסוף הוזמו. ולבני נרבונא הלמ"ד ימי לידה, עיין תוס' קידושין נב, א [ד"ה ביע"ל]. ועיין שבת קנה, א [תוד"ה והלכתא], ובהרא"ש פ' החולץ דף קלג ריש ע"ג [פ"ד סוף סימן יג]. ויש לתרץ דלא חשיב ליה שם משום דלא פליגו בדינא כלל רק בפירוש הברייתא במה קמיפלגי תנאי, ע"ש בהרא"ש, ובשער אפרים שאלה קל"ג ד"ק רע"ב. ובהרי"ף פ' המפקיד מוכח דאפילו אם פליגו אליבא דרבה. ואף לדעת ה"ע דס"ל גבי מקום שארז"ל תרי תנאי אליבא דפלוני, ח"ו שהוא טעה רק ההוא פלוני חזר בו. מ"מ פה

הלכה. ולפי מ"ש מ"ע [= מנחם עזריה] כ"ג אין זו הוכחה. ונ"ל דבכה"ג במשנה ה' פ"ד דזבחים מ"ש דר"מ קאי על האחרון לכן שינה בלשון ע"ש בתי"ט, ועיין ביכורים פ"ב מ"ב.

הלכה כר"ע מחבירו. עירובין דף מו, ב — ואפילו בדיני עירובין וכן כל כללי דשם. ועיין תוס' שם דף סב, ב [ד"ה רב חסדא]. ובכתובות דף פד, ב [איתא] דלא מרבו ע"ש. ובספר יראים מצוה רנ"ז דף קו, א ז"ל: ורבי טרפון ור"ע, ראיתי בהלכות דבני מערבא דהלכה כר"ע, עכ"ל. וקמ"ל זה לפי ש"א הלכה כר"ע מחבירו ולא מרבו, וי"א דרבי טרפון רבו של ר"ע היה. (והנה אם רבו היה ע"כ היה ר"ט בזמן הבית, כי ר"ע לפי מ"ש רז"ל [ספרי ס"פ ברכה] שחי ק"כ שנה ונהרג בחורבן ביתר שהוא נ"ב שנה אחר החורבן לפי קבלתנו, נמצא שהיה בן ס"ח בזמן החורבן, ומעשה דפסחים דף עב סוף ע"ב ודת"כ מצורע דף קכת היה אחר החורבן, ע"ש). אכן ברי"ף יבמות פט"ו פסק כר"ע נגד ר"ט מפני דקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו, ור"ט חבירו היה. גם פ"ק קידושין ברי"ף ורא"ש גבי עבד אם צריך גט שחרור ביוצא בראשי אברים. ועיין מס' מעשרות פ"ג מ"ט. ונ"ל דס"ל כך מפני דהכי מסיק בכתובות שם בואב"א בתרא דלכו"ע חבירו היה. ועמ"ש בערך תלמיד חבר גם בערך חבר, וב"ב דף קכד, ב, ועיין יוחסין דמ"ד [ערך ריה"ג]. ובתוס' יומא דף ד, ב [ד"ה מסייע] משמע דה"ה מחבירו, וצ"ע בתי"ט נגעים פ"א מ"ד דברירא ליה דלא מחבירו. ובשער אפרים תשובה קכ"ט דף צה סע"ג כתב בפשיטות דלא קיי"ל כר"ע מחבירו. ובתי"ט ספ"ק דשביעית משמע להיפך. וע"ע מ"ש פ"ק דנגעים מ"ד. ונ"ל דאפילו אם נאמר הלכה כר"ע אפילו מחבירו, היינו בשנחלקו עמו יחידים — כבספ"ק דשביעית, משא"כ כשחולק עם חכמים. ועמ"ש בחידושי משניות בג"ה מס' פאה.

הלכה כרבי מחבירו, לבד מאם נחלק עם אביו. ומהרי"ק ס"ל ג"כ הלכה כרבי, רי"ף גיטין פ"ה [לדף נב, א], וברבי"ש ס"ס שכ"ד, וה"ע דף לד, א [שער ה פ"א]. ומהרי"ק ס"ל ג"כ, עיין של"ה דף שלד, א [סוף תושבע"פ].

ר' יהושע ור"ג הלכה כר"ג. ה"ע דף לד, א [שער חמישי פ"א].

רבי אליעזר ור' יהושע הלכה כר"י. שניהם רבותיו של ר"ע היו, כבספ"ז דסנהדרין [סח, א] יע"ש. ומזה תימא על שפסק הרמב"ם [פי"א מצה"ק ה"ב] כר"ע בכריתות פ"ג דף טז, א גבי ה' תמחויים. והתי"ט בשם הכ"מ שם מפני דשתק ליה ר"י. ותמהתי שהרי הרע"ב כתב דלא אתברר, ובאמת מהגמ' משמע דלא קבלה ר' יהושע מיניה דר"ע. ועוד [אפילו] את"ל דקבלה מיניה, מ"מ נשארה השאלה במקומה ומידי ספק לא יצאה, ולמה פסק גם לקולא דאין התמחויין מחלקין. ולעד"נ מפני דאין סברא לומר דר"ג לא שמע אותה הלכה פסוקה של האוכל מזבח וכו', ולכן ממה שבשני משניות שם השיבו שניהם בכה"ג לר"ע ופה שתק ר"ג, ש"מ דלא רצה להסכים בתשובת ר"י מפני קושיית ר"ע. ומ"מ נשאר קשה מ"ש דלא יצא מידי ספק, ודוק. וע"ע נגעים פ"ז מ"ד, ספר כריתות. ועיין ש"י דף לח, ב [נתיב ח כלל ח]. ונפל טעות בה"ע דף לד, א [שער חמישי פ"א]. ועיין מס' נדה דף ז, ח. (כי ק"ל מה קשיא להש"ס, די"ל זה דין למד מר"י כבמשנה, והחכמה עצמה למד מר"א כדמסיק להבין ולהורות, ודוק).

ליתא לברייתא מקמי מתניתין. יבמות ריש דף פ"ג, ועיין סוכה דף יט, ב.

כולהו ס"ל וכו'. לא דנדחה מהלכה משא"כ כשאמרו דבר אחד, שו"ת הרשב"א [ח"א] תל"א ותרפ"ח. ועיין ערך דבר אחד וערך כולהו ס"ל.

ר' מאיר ור' יוסי קיי"ל כר' יוסי. ונ"ל דע"כ פסק הרע"ב כר"י במס' פאה פ"ב מ"ב, דס"ל דמ"ש במשנה קמייתא דברי ר' מאיר אכולהו קאי, דייקא נמי דקתני והקוצר לשחת בוי"ו החיבור, ועוד למה יפסיק המסדר בפלוגתא דר"י על ת"ק בפלוגתא דר"מ וחכמים, אלא ע"כ כל רישא דמשנה קמייתא ר"מ, ובמה דסיים פתח דחכמים פליגו עליה, וה"ה דס"ל באמת המים כר"י, ומ"מ ס"ל דאמת מפסיק, לכן לא זכר פלוגתייהו בהחלט, גם לא נתברר איך ס"ל בזה, ואח"כ אמר דר"י פליג על מה דפתח ר"מ. ונ"ל דגם דעת הרמב"ם [בפיהמ"ש] כן, דאי כדעת הה"מ דהרמב"ם ס"ל דלא פליג ר"י למה לו לפסוק

[חוץ מן הכלל]. כל כללות הנ"ל וככה"ג ליתנייהו אם פסק הש"ס להדיא נגדם, ה"ע שער ה סוף פ"ב, רשב"ם [ב"ב] דף קלג, ב. ומזה ק"ל על התוס' כתובות דף סא, ב ד"ה הלכה כר"א. ובלאו הכי נמי י"ל דלא קשה, דאחר שלא נזכר בהדיא שחולק אינו בכלל זה אף דאיכא בינייהו ומה שפי' רש"י [שם ד"ה דמטללא] באיכא בינייהו ג"כ צ"ע, די"ל בהיפך הן מלשון אף הן ממ"ש יוציא, ודוק. ועצ"ש דף מד, א. גם בגמ' כתובות דף יג, א שאמרה קשיא הלכתא אהלכתא צ"ע.

רבי מאיר ור"ש הלכה כר"ש. כ"כ במבוא הגמ' לר"ש הנגיד. והכי משמע גמ' עירובין [יג, ב] שאמרו סתם על ר"מ מפני מה לא קבעו הלכה כמותו. ועיין תי"ט חולין פ"ט מ"ז ומ"ח. וצל"ע דבעירובין דף מו, ב קים זה בתיקו, לכן קיי"ל כדברי המחמיר, ה"ע [שער ה ריש פ"א]. ומדברי הרא"ש קרוב לספ"ב דע"ז נראה ג"כ דגרס בש"ס הלכה כר"ש. ובס' מעדני מלך שם הרגיש במ"ש. וראיתי בהקדמת ס' עץ החיים פי' משניות דבירושלמי ספ"ה דדמאי איתא דהלכה כר"ש. ועמ"ש עוד חולין ספ"ט. וק"ל א"כ אחר דפסק בעירובין ר"ש ור' יוסי הלכה כר' יוסי לא היה צורך לפסוק ר"מ ור"י הלכה כר"י דק"ו הוא, ובגמ' יליף לה ג"כ בק"ו אחר יע"ש.

אם ת"ק סתם עדיף מלשון חכמים. עיין ספר מגן אברהם או"ח סי' קפ"ח ס"ק ה'. ועיין תי"ט נדה פ"ג מ"ו, ומ"ש בגליין ערך חכמים.

הלכה כרב ששת באיסורי. עיין תוס' ברכות דף מו, א [ד"ה עד היכן], ועירובין דף מ, א [ד"ה אדעתא].

הלכה כר' יוחנן לגבי ר' יוסי בר חנינא. כ"כ הרא"ש ספ"ד דב"ק [סימן ד]. וצ"ע דבר"פ הכותב דף קלח, ריש ע"ג [סימן ג] כתב בהיפך. רבא ורב נחמן או רבא ורב פפא. עיין בר"ן פ' תולין [ד"ה ולענין הלכה].

דברי ר' פלוני. אע"פ דלא מצינו בו מחלוקת, משמע דחכמים נחלקו עליו ולא קיי"ל כוותיה. כ"כ כ"מ פ"ו מערכין במיימוני — הביאו תי"ט ערכין פ"ח מ"ד.

שמואל הלכה למעשה אתי לאשמעינן. פי' דלמעשה החמיר טפי ממה דס"ל. בפ' במה בהמה

הלכה כר' יוסי מחביריו. עירובין מו, ב, ועיין גיטין דף סז, א. ותימא על התי"ט מעשר שני פ"ה מ"ב. וצ"ע תי"ט סוף תרומות.

ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר"י. שם, ובתוס' ברכות דף מט, ב [ד"ה ר"מ] דשאני אי קם ר' יוחנן בשיטת ר"מ. עיין במגדל עוז פ"א דעירובין. וקשה לי א"כ מה הקשו הש"ס עירובין דף מז, א על דפסק הלכה כר' יוסי והא בלאו הכי אמרת ר"מ ור"י הלכה כר"י, דלמא איצטריך משום דבמשנה נקט לר"מ בסתמא. ועיין תי"ט ערכין פ"א מ"ב. וי"ל הואיל דבברייתא מפורש לא מהני סתמא כלום, וצ"ע.

ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי. עירובין מו, ב. ושם ריש דף מז מוכח דאפילו בברייתא. ומזה קשה לי על גמ' ספ"ה דיבמות [פג, ב] דאמרי משמיה דרב הלכה כר' יוסי באנדרוגינוס ובהרכבה, ושמואל אמר בקושי ובקידוש, ומאי איצטריך, הא אפילו ר' יוסי לבדו בכל התורה הלכה כוותיה נגד ר' יהודה ונגד ר' מאיר, כ"ש אם ר' יוסי עם ר"ש דכל אותן הלכות נגד יחיד והוא ר' יהודה או ר"מ דהלכה כרבים, וכ"ש נגד ר"מ דגם כר"ש ס"ל נגדו לדעת ר' שמואל הנגיד [במבוא התלמוד]. וכה"ג מקשה הש"ס במס' כתובות דף עז, א על דפסק שם ר"י כרשב"ג, ובב"מ דף לח, ב. ובעירובין דף מז, א יע"ש אמר דלמא רב לית ליה להנהו כללי. ובעירובין דף סב, ב א"ל אביי לרב יוסף קיי"ל משנת ראב"י קב ונקי, ואר"י אמר שמואל הלכה כראב"י וכו', משמע דניחא ליה, וקשה למה ליה לפסוק הלכה. ולדעת ר"ח לא קשיא, דפי' שבק"ב מקומות הלכה כמותו, רק דקשה א"כ הוראה גדולה היא ולא הוי כביעתא בכותחא, ע"ש ודוק.

ר' מאיר ור' יוסי הלכה כר"י. עירובין מו, ב. אפילו בגזירותיו דר"מ, עיין שם דף מז, א.

רבי שמעון ור' יוסי הלכה כר"י. עירובין מו, ב. וצל"ע מה איצטריך ר"נ למימר בב"ק דף כד, א אנא כר' יוסי ס"ל, הרי כו"ע ס"ל כר"י לגבי ר"ש. וי"ל דהיינו מ"ש דר"י נימוקו עמו, ר"ל לכן קיי"ל בכל דוכתי כוותיה.

רבי שמעון ור' יהודה הלכה כר"י. עירובין מו, ב, ובכורות דף יא, א, וביצה דף כז, א. ותימא על הב"י ביו"ד ר"ס קי"ט דף קיג, ב, והרגיש בו תפארת שמואל. ועיין בתי"ט בכורות פ"ד מ"ט.

עיי"ש. וב"ח אוסר גם בזה. ורמ"א בהגהת ש"ע יו"ד [סי' קח ס"א, פז ס"י, קג ס"ז] כתב במקום הפסד סתם, ובכמה מקומות [סימן לא ס"א, לב ס"ה, לה ס"ה, לו ס"ז, ועוד] נקט הפסד מרובה. ואם במ"ש סתם הפסד ר"ל כל דהו, צ"ע כל דמטרפינן מידי מסתמא הוי הפסד מעט. ובסי' ס"ט ס"כ וסי' צ"א ס"ה כתב לצורך מצוה והפסד מרובה. ונ"ל דכל לצורך שבת הו"ל צורך מצוה, עיין סי' ס"ט ס"א וסי' צ"ג. וצ"ע לשער ענין הפסד מרובה כפי מה שהוא אדם, כמ"ש רז"ל [פסחים קיט, א] הנהו לבני מחוזא דבר מועט נינהו, וכמ"ש דעני בחול דינו כעשיר לשבת, והיינו טעמא מפני דלעני מסתמא הו"ל הפסד מרובה מפני ענין דומה לכלי קטן ואין לו, וכבר דימו הפוסקים הפסד מרובה לכבוד שבת כבסי' הנ"ל. ומ"מ נ"ל ברור דמשערין לפי יכולתו, ובעשיר דקפיד בטלה דעתו, ובעני דלא קפיד צ"ע. ומצינו בכמה דוכתי בש"ס [פסחים טו, ב, כ, נה, ב, ביצה לו, א, ב"ק קיז, א, כ"מ לח, ב] דלהפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו, עיין ערך חשש.

[אין למדין הלכה וכו']. בירושלמי פ"ב דפאה [ה"ו] ומייתי לה בתי"ט ברכות פ"ה [מ"ד] — אין למדין הלכה לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספתות אלא מן הגמרא. ועיין קונטרסים כרך ד' דף רכט, ב. והנה מצינו בג' מקומות במשנה הלכה כדבריו, פאה פ"ג מ"ו, יבמות פ"ד מ"ג, מנחות פ"ד מ"ג יע"ש, (ובשביעית פ"ט מ"ה ליש גורסין). וע"ע רפ"ט דטהרות, ונדה פ"א מ"ג, ושם בגמ' דף ז, ב, גם ברי"ף פ"ד דעירובין. ולא מצינו פסק הלכה במשנה רק בדפליגו יחד יותר משנים.

ומה מאד אני נבוך בענין סידור רבי המשנה, שלפעמים אמרו בש"ס שראה רבי דברי פלוני וסתם כוותיה, כמו בפרק כיסוי הדם דף פה, א, ועיין קידושין דף נד, ב, וריש ביצה [ב, ב]. ולפעמים שנה להו בלשון חכמים, וכמ"ש הלכה כפלוגי דסתם לן תנא כוותיה, והו"ל להזכיר שמו ולשנות והלכה כדבריו כמו בג' ד' מקומות הנ"ל, שהרי מצוה לומר דבר בשם אומרו — כבגמ' נדה דף יט, ב. וכה"ג מ"ש בפ' כיסוי הדם הנ"ל

דף נד סוף ע"א גבי לא יקשור גמלים, ובפ' אין צדין גבי מדידה דף כט, ב. ונ"ל דג"כ הא דמטלטל גרעיני פרסייתא אגב ריפתא הלכה למעשה אתי לאשמועין, תוס' שבת דף יט, ב [ד"ה ושמואל]. ומצינו בהיפך ממש, דמ"ש תנא דאסור לא ר"ל רק על דרך הויכוח, כי למעשה ס"ל דשרי אפילו מידי דחמיר מיניה, עיין פי' הרמב"ם רפ"ג דאהלות.

רב אחא ורבינא בכל התורה הלכה לקולא. עיין גמ' חולין דף צג, ב. מצאתי בפסקים וכתבים קי"א — הביאו בשל"ה [תושבע"פ דף יט], דקשיא ליה על אריכות לשון הגמ' בכל התורה רבינא וכו', דהול"ל בקצרה כמו שכתבנו. מ"ש ה"ע דף לה, ב [שער ה"ב] בשם התוס' דדווקא כשאין אחרים חולקים עמהם — לא מצאתי ולא הבנתי. ועוד קשה למה באמת לא פירש הש"ס שם מי הם דס"ל להקל ומי להחמיר במקומו, רק אמר תד אמר וחד אמר כפי' רש"י שם. מיהו מצינו בכה"ג גבי פלוגתא דר"י ור"מ במס' מכות דף יא, א, וברב ושמואל בב"ב דף צא, א. וזה אפשר שאותן האמוראים ששנו אותן פלוגתות לא ידעו בירור דעת כל אחד רק שנחלקו, ורב אשי שסידר הש"ס היה לו זה בקבלה, וכדי שנאמר ונדע דבר בשם אומרו. וק"ל עוד דפלא הוא דבכל התורה לא כיוון המחמיר מהם להלכה. וע"ע מ"ש לעיל [ד"ה רב אחא ורבינא]. ובדיני ממונות כתב הנמוקי יוסף פ"ק דב"מ וכן בעל התרומות דקיי"ל קולא למלוה.

תרי לישני דבגמ' הא' סתמא והב' דברי אמורא קיי"ל כסתמא. כ"כ הרי"ף פרק ערבי פסחים גבי אין מפטירין אחר מצה [כוז, א מדפי הרי"ף]. וכ"כ הרא"ש פ"ק דשבת [סימן יח] בסוגיא דלא ישב אדם לפני הספר [ט, ב]. ועיין מה שלמד מזה הר"ן פ"ק דתענית גבי הגיע י"ז במרחשון [דף ב מדפי הרי"ף], ע"ל [ד"ה בלשון א"ד בש"ס].

[אין סומכין על קטן נגד גדול וכו']. [כן פסק] בהנהגת איסור והיתר שסידר ה"ה בש"ך יו"ד אחר סי' רמ"ב שפסק שאין סומכין על קטן נגד גדול רק בשעת הדחק עם הפסד מרובה

הלכה אני אומר. לא ר"ל הל"מ, תוס' פ' הערל [יבמות] דף עז, ב [ד"ה הלכה]. ועיין קידושין דף לח, ב.

הלכה ואין מורין כן — ופליגו אמוראי בזה. עיין שבת דף יב, ב, ועירובין דף ז, א, ביצה דף כח, ב, ע"ז דף לז, ב, ב"ק דף ל, ב.

הלכה למשה מסיני. שייך בפרטי דיני דבר שענינו רק מדרבנן — כמו דיני מבוי, עיין רש"ל עירובין דף ה, ב, ובתי"ט זבחים פ"ג מ"ו, ומ"ש ערך הלכתא.

הלכה למשה מסיני. בעירובין דף ד, א הקשה על מ"ש רב שיעורין חציצין ומחיצין הלל"מ דדאורייתא נינהו. ומתוך [על] שיעורין דהם הלל"מ רק דאסמכינהו רבנן אקראי, ועל חציצין משני דאתי הלל"מ לרובו ומקפיד. וק"ל קרא למה לי. וכה"ג פריך בבכורות דף טז, א קרא והלכתא. ודוחק לתרץ ליה כמ"ש שם יע"ש. וע"ש [בעירובין] בתוס' סוף ע"ב [ד"ה דבר תורה] דכך הקשו התוס' לפי רש"י, ר"ל דלדידהו הלל"מ היה בחציצה דעל גוף, ודוק.

[הלכה למשה מסיני]. הרמב"ם ז"ל בהקדמתו הנפלאה לפירוש

משניות מנה דברים שהם הלכה למשה מסיני, והמה עשרים, וכתב שהם עכ"פ רובם ואפשר כולם. עוד כתב באריכות שא"א לומר בשום פנים שסיבת מחלוקת שבש"ס היא השכחה. ובקונטרסים וחיבורי הגדול [שו"ת חו"י סימן קצב] הארכתי מאד בהשגה מכמה מקומות בש"ס שמבואר היפוכו שע"י השכחה נולדו הספקות והמחלוקות, ואין מקומו כאן. רק באתי למנות כמה מקומות שבש"ס שאמרו בהם הל"מ, וממנו תראה שאותן שמנה הרמב"ם הם מיעוטא ואינם מגיעים רק לשליש מהם לדעת רש"י, וגם זה רק קרוב לו. ואגב נבאר בקצתם שגם בהמה נולדה השכחה ונתרבו המחלוקות, נגד מ"ש הרב והפליג שהאומר כך אינו רק מחסרון דעת וידיעה. וגם מה שתירץ על קושיתו, והיא באמת חזקה מאד, הלא כל התורה שבע"פ הל"מ, ולמה אמרו רז"ל רק במעט

שמפני שראה שדברי יחיד נכונים כתבו בלשון חכמים, מה נשתנה שם מבכל מקום שלא עשה כך. ועוד בכל הפלוגתות הו"ל לסתום כדברי מי דס"ל כוותיה. ועיין מס' עדיות. ומ"ש בש"ס לדחות משנה מהלכה דיחידאה היא — עיין ספ"ז דבכורות, לא קשה, דאף דרבי היה סבר לפסוק כך וכמ"ש ג"כ בפי' והלכה כדבריו במקומות הנ"ל, מ"מ בעלי אסופות דבש"ס מצאו שרבים וגדולים חלקו עליו ודחאוהו. רק ר' יוחנן ס"ל בדרך כלל הלכה כסתם משנה, ולא קיי"ל כוותיה. ועוד קשה, למה רבי סתם מאחר שכתב אחריו מחלוקת אחר דלא קיי"ל כסתם. וכה"ג צ"ע למה כתב מחלוקת אחר שכתב אחריו סתם דכוותיה קיי"ל. וי"ל דלא מצינו רק אחד מהם במשנה ואחד בברייתא, עיין לעיל, וצ"ע רב. ע"ל ערך סתם ואח"כ מחלוקת, וריש מגילה [ד, ב] על חל להיות בע"ש מני מתניתין רבי היא. ועיין ערך יחידאה ובערך סתם.

ועל קושיא הנ"ל י"ל, שבודאי אם לא ראו אמוראי שום טעם לחלוק על סתימת רבי סמכו במקום שיש מחלוקת על סתימתו, כמ"ש ריש ביצה בשבת סתם לן רבי כר"ש להקל וביו"ט כר"י להחמיר, משא"כ אם היתה דעתם נוטה נגד דעת רבי דסתם כיחיד משום דהיה סבר דהלכה כוותיה, ודורות אמוראי שהיו מופלגים באיסוף ראו שלא קיי"ל כאותו יחיד, גילו ואמרו מתניתין יחידאה היא ולא קיי"ל כוותיה, ואע"פ דרבי היה סבר לפסוק כוותיה, לא עדיף ממקומות שכתב בפירוש במשנה והלכה כדבריו ולא קיי"ל הכי, כמ"ש [ראה נדה ז, ב רש"י ד"ה הא קמ"ל, ורשב"ם ב"ב קל, ב ד"ה עד שיאמרו] אין למדין הלכה מפי המשנה. ומ"מ כל מה שאפשר לן לקיים הלכה במשנה מקיימין. ועיין ספ"ז דב"מ [דף צד, א], ומ"ש בערך זו דברי ר' פלוני.

הלכה או מנהג או נהגו. עירובין דף סב, ב ודף עב, א, עיין רש"י ותוס' תענית דף כו, ב [ד"ה ומ"ד], ברכות דף נב, ב, פ' ערכי פסחים דף קג, א — עיין תוס' שם [ד"ה ואמר], כתובות דף ג, ב ודף יד, א, ור"ה דף טו, ב, וב"מ ריש דף ע, עיין ה"ע ד"ט.